

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-21/24

**CP
prieš
Nissan Iberia SA**

(Juzgado de lo Mercantil nº 1 Zaragoza prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

2025 m. rugsėjo 4 d. Teisingumo Teismo (ketvirtoji kolegija) sprendimas

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 101 straipsnis – Veiksmingumo principas – Ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo – Senaties terminas – *Dies a quo* nustatymas – Informacijos, būtinos ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti, sužinojimas – Nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo, kuriuo konstatuojamas konkurencijos taisyklių pažeidimas, paskelbimas jos interneto svetainėje – Dar negalutinio nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo privalomumas – Senaties termino sustabdymas ar nutraukimas – Proceso ieškinį dėl žalos atlyginimo nagrinėjančiame teisme sustabdymas – Direktyva 2014/104/ES – 10 straipsnis – Taikymas laiko atžvilgiu“

1. *Teismo procesas – Prašymas atnaujinti žodinę proceso dalį – Prašymas pateikti atsiliepimus į generalinio advokato išvadą – Proceso atnaujinimo sąlygos – Neįvykdytos sąlygos – Galimybė pateikti prašymą dėl išaiškinimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui per procesą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo – Išimtinė Teisingumo Teismo prerogatyva (SESV 252 straipsnio antra pastraipa; Teisingumo Teismo procedūros reglamento 83 ir 101 straipsniai)*

(žr. 28–36 punktus)

2. *Konkurencija – Ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, atlyginimo – Direktyva 2014/104 – Taikymas laiko atžvilgiu – Nuostata, kuria nustatomi tam tikri reikalavimai, susiję su ieškiniams dėl žalos atlyginimo taikomu senaties terminu – Esminė nuostata – Draudimas atgaline data taikyti perkeliančiuosius nacionalinės teisės aktus – Pareiga, pasibaigus direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų tą direktyvą (Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104 10 ir 22 straipsniai)*

(žr. 44 ir 45 punktus)

3. *Konkurencija – Ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, atlyginimo – Direktyva 2014/104 – Taikymas laiko atžvilgiu – Ieškiniai dėl žalos, padarytos dėl prieš įsigaliojant direktyvai padarytų pažeidimų, atlyginimo – Direktyvos nuostatos, kuria nustatomi tam tikri su senaties terminu susiję reikalavimai, taikymas laiko atžvilgiu – Sąlygos – Ieškiniai dėl žalos atlyginimo, kurių senaties terminas dar nėra suėjęs direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę termino pabaigos dieną – Tų ieškinių senaties termino pradžios nustatymas – Nacionalinės teisės taikytinumas – Ribos – SESV 101 straipsnio ir veiksmingumo principo paisymas – Nacionalinis senaties terminas, kuris gali būti pradėtas skaičiuoti tik nutraukus pažeidimą ir žalą patyrusiam asmeniui sužinojus informaciją, būtiną ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti – Nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimu, dėl kurio pareikštas ieškinys dėl panaikinimo, konstatuotas konkurencijos taisyklių pažeidimas – Susipažinimo su būtina informacija momentas – Teismo sprendimo, kuriuo galutinai patvirtinamas nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimas, oficialaus paskelbimo data (SESV 101 straipsnis; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104 10 ir 22 straipsniai)*

(žr. 46–68, 74–80 punktus ir rezoliucinę dalį)

4. *Konkurencija – Ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, atlyginimo – Direktyva 2014/104 – Ieškiniams dėl žalos atlyginimo taikomas senaties terminas – Eigos pradžia – Senaties terminas, kuris gali būti pradėtas skaičiuoti tik nutraukus pažeidimą ir žalą patyrusiam asmeniui sužinojus informaciją, būtiną ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti (Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104 10 straipsnio 2 dalis)*

(žr. 81 punktą ir rezoliucinę dalį)

Santrauka

Gavęs *Juzgado de lo Mercantil nº 1 Zaragoza* (Saragosos komercinis teismas Nr. 1, Ispanija) prašymą priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas patikslino nacionaliniuose teismuose pareikštiems ieškiniams dėl žalos, patirtos dėl nacionalinės konkurencijos institucijos konstatuotų konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo taikomo senaties termino skaičiavimo pradžios datą.

2015 m. *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia* (Nacionalinė rinkų ir konkurencijos komisija, Ispanija; toliau – CNMC) priėmė sprendimą, kuriuo konstatuota, kad kelios įmonės, taip pat *Nissan SA*, padarė SESV 101 straipsnio ir Ispanijos konkurencijos teisės taisyklių pažeidimą. 2015 m. liepos 28 d. CNMC interneto svetainėje buvo paskelbtas pranešimas spaudai apie tą sprendimą. 2015 m. rugsėjo 15 d. toje interneto svetainėje tas sprendimas buvo paskelbtas visas.

Įtariamo pažeidimo vykdytojai, įskaitant *Nissan*, pareiškė kelis ieškinius dėl CNMC sprendimo panaikinimo, tačiau, kiek tai susiję su *Nissan*, 2021 m. *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) paliko jį galioti.

2023 m. kovo mėn. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme CP pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo, kuriuo pareikalavo priteisti iš *Nissan* atlyginti neva jo patirtą žalą įsigyjant transporto priemonę, kurios kainai įtakos padarė CNMC konstatuotas pažeidimas.

Atsiliepime į ieškinį *Nissan* rėmėsi suėjusiu ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminu.

Dėl šio aspekto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad pagal nacionalinę teisę ieškiniams dėl žalos atlyginimo už konkurencijos taisyklių pažeidimus taikomi senaties terminai negali būti pradedami skaičiuoti, kol aptariamas pažeidimas nenutrauktas ir kol žalos patyręs asmuo nesužinojo ar negalėjo pagrįstai būti susipažinęs su informacija, reikalinga ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti.

Tais atvejais, kai tas pažeidimas konstatuotas CNMC sprendimu, to teismo nuomone galima teigti, kad žalą patyrusioms šalims ta informacija tapo žinoma tuo momentu, kai CNMC sprendimas buvo paskelbtas jos interneto svetainėje, neatsižvelgiant į tai, ar tas sprendimas tapo galutinis. Remiantis tokiu aiškinimu, šioje byloje CP pareikšto ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminas yra suėjęs.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vis dėlto pažymėjo, kad taip pat egzistuoja nacionalinės jurisprudencijos kryptis, kurioje nustatyta, kad ieškiniams dėl žalos atlyginimo už CNMC sprendimu, dėl kurio pareikštas ieškinys dėl panaikinimo, konstatuotus pažeidimus taikomas senaties terminas pradamas skaičiuoti tik nuo to momento, kai tas sprendimas tampa galutinis, atlikus jo teisminę kontrolę.

Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė tris prejudicinius klausimus, kuriais siekia iš esmės išsiaiškinti, ar SESV 101 straipsnis, aiškinamas atsižvelgiant į veiksmingumo principą, ir, jei reikia, Direktyvos 2014/104¹ 10 straipsnio 2 dalis prieštarauja kompetentingų nacionalinių teismų aiškinamiems nacionalinės teisės aktams, kuriais remiantis, nustatant momentą, nuo kurio pradamas skaičiuoti senaties terminas, taikomas ieškiniams dėl žalos, padarytos dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, atlyginimo, pareikštiems nacionalinei konkurencijos institucijai priėmus sprendimą, kuriuo konstatuojamas tų taisyklių pažeidimas, galima teigti, kad asmuo, manantis, jog patyrė žalą, su informacija, reikalinga ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti, susipažino prieš tai, kai konkurencijos institucijos sprendimas tapo galutinis.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirma, Teisingumo Teismas patikrino, ar pagrindinėje byloje Direktyvos 2014/104 10 straipsnis turi būti taikomas laiko atžvilgiu. To straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ieškiniams dėl žalos atlyginimo už konkurencijos teisės pažeidimus taikomi senaties terminai nepradedami skaičiuoti, kol tas pažeidimas nenutrauktas ir kol ieškovas nesužinojo ar negalėjo būti pagrįstai laikomas susipažinusi su informacija, reikalinga ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti.

Kad patikrintų, ar ta nuostata taikoma pagrindinėje byloje, Teisingumo Teismas išnagrinėjo, ar Direktyvos 2014/104 perkėlimo termino pasibaigimo dieną, t. y. 2016 m. gruodžio 27 d., CP pareikštam ieškiniui dėl žalos atlyginimo taikomas nacionalinis senaties terminas buvo pasibaigęs.

¹ 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1).

Dėl šio aspekto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad net prieš pasibaigiant Direktyvos 2014/104 perkėlimo į nacionalinę teisę terminui nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis nustatoma ieškiniams dėl žalos už konkurencijos teisės pažeidimus taikomo senaties termino skaičiavimo pradžios data, jo sustabdymo ar nutraukimo trukmė ir tvarka, turėjo būti pritaikytos prie konkurencijos teisės ypatybių ir šios teisės normų įgyvendinimo tikslų atsižvelgiant į atitinkamus asmenis, kad nebūtų visiškai panaikintas SESV 101 ir 102 straipsnių veiksmingumas.

Be to, Teisingumo Teismas priminė, kad jeigu ne kiekvienas asmuo galėtų reikalauti atlyginti žalą, kurią galėjo patirti dėl konkurencijos teisės pažeidimo, iškiltų pavojus SESV 101 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo veiksmingumui. Taigi, kiekvienas asmuo turi teisę reikalauti atlyginti patirtą žalą, jei tarp tos žalos ir pagal SESV 101 straipsnį draudžiamo kartelio ar veiksmų yra priežastinis ryšys.

Jurisprudencijoje nustatyta, kad naudojimasis teise reikalauti atlyginti žalą taptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas, jeigu senaties terminai būtų pradedami skaičiuoti dar nepasibaigus pažeidimui ir žalą patyrusiam asmeniui dar nesužinojus ar pagrįstai dar negalint jo laikyti sužinojusi informaciją, būtiną ieškiniiui dėl žalos atlyginimo pareikšti; prie tokios informacijos priskiriamas konkurencijos teisės pažeidimo buvimas, žalos buvimas, priežastinis ryšys tarp žalos ir pažeidimo, taip pat pažeidimą padariusio asmens tapatybė.

Tokiomis aplinkybėmis remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo paaiškinimais CNMC sprendimas, kuriuo konstatuojamas konkurencijos taisyklių pažeidimas ir kurio galiojimas užginčytas teismine tvarka, nėra privalomas teismui, nagrinėjančiam ieškinį dėl žalos atlyginimo, pareikštą priėmus tą sprendimą. Taigi dėl aptariamo pažeidimo žalą patyręs asmuo negalėtų veiksmingai remtis tuo sprendimu ieškiniiui dėl žalos atlyginimo pagrįsti. Kadangi konstatavimas, jog buvo padarytas aptariamas pažeidimas, ieškinį dėl žalos atlyginimo nagrinėjančiam teismui tampa privalomas tik tada, kai tas sprendimas tampa galutinis, žalą patyręs asmuo gali būti pagrįstai laikomas susipažinusi su ieškiniiui pareikšti būtina informacija tik jeigu CNMC sprendimas tapo galutinis atlikus jo teisminę kontrolę. Todėl žalą patyrusio asmens ieškiniiui dėl žalos atlyginimo taikomas senaties terminas negali būti pradėtas skaičiuoti tol, kol tas sprendimas netapo galutinis.

Tai pažymėjęs Teisingumo Teismas nurodė, be kita ko, jog sąlyga dėl informacijos, reikalingos ieškiniiui dėl žalos atlyginimo pareikšti nacionalinės konkurencijos institucijai priėmus sprendimą, žinojimo reikalauja ne tik to, kad tas sprendimas taptų galutinis, bet ir to, kad galutiniam sprendime pateikta informacija būtų tinkamai paviėšinta. Šiuo tikslu teismo sprendimas, kuriuo galutinai patvirtinamas nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimas, turi būti paskelbtas viešai, plačioji visuomenė turi galėti laisvai su juo susipažinti ir jame turi būti aiškiai nurodyta jo paskelbimo data.

Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, Teisingumo Teismas priminė, kad pagrindinėje byloje ieškinį dėl žalos atlyginimo CP pareiškė 2023 m. kovo mėn., po to, kai CNMC priėmė sprendimą, kuris, kiek tai susiję su *Nissan*, tapo galutinis *Tribunal Supremo* priėmus sprendimą. Kadangi to teismo sprendimas buvo priimtas tik 2021 m., galima pagrįstai teigti, kad Direktyvos 2014/104 perkėlimo į nacionalinę teisę termino pabaigos dieną, t. y. 2016 m. gruodžio 27 d., CP pareikštam ieškiniiui dėl žalos atlyginimo taikytinas senaties terminas ne tik kad nebuvo pasibaigęs, bet net nebuvo prasidėjęs.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2014/104 10 straipsnio 2 dalies turinys iš esmės atspindi jo jurisprudenciją dėl SESV 101 ir 102 straipsnių, taip pat proporcingumo principo, kiek tai susiję su momentu, nuo kurio pradedamas skaičiuoti senaties terminas, nustatymu.

Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad jo argumentai dėl ieškinių dėl konkurencijos taisyklių pažeidimais padarytos žalos atlyginimo senaties termino skaičiavimo pradžios iki Direktyvos 2014/104 įsigaliojimo taip pat taikomi aiškinant tos direktyvos 10 straipsnio 2 dalį.

Tokiomis aplinkybėmis į pateiktus klausimus Teisingumo Teismas atsakė, kad SESV 101 straipsnis, siejamas su veiksmingumo principu, ir Direktyvos 2014/104 10 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad jie prieštarauja kompetentingų nacionalinių teismų aiškinamiems nacionalinės teisės aktams, pagal kuriuos, nustatant momentą, nuo kurio pradedamas skaičiuoti senaties terminas, taikomas ieškiniams dėl žalos, padarytos dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, atlyginimo, pareikštiems nacionalinei konkurencijos institucijai priėmus sprendimą, kuriuo konstatuojamas tų taisyklių pažeidimas, galima teigti, kad asmuo, manantis, jog patyrė žalą, su informacija, reikalinga ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti, susipažino prieš tai, kai konkurencijos institucijos sprendimas tapo galutinis.